

Lexicale convergentie in de Nederlandse woordenschat

Achtergrond

De twee voornaamste nationale variëteiten van het Nederlands zijn Nederlands Nederlands en Belgisch Nederlands (gesproken in Vlaanderen). Het linguïstische standaardisatieproces kende een verschillend verloop in de twee regio's. Terwijl Nederland onafhankelijk een standaard variant van het Nederlands ontwikkelde, werd het standaardisatieproces van het Belgisch Nederlands opgehouden door de invloed van het Frans. Wanneer Vlaanderen het standaardisatieproces hervatte, werd convergentie met de (gevestigde) Nederlands-Nederlandse norm bevorderd met het oog op een uniform Standaardnederlands (Geeraerts, 2003). Om de convergentie tussen de twee nationale variëteiten te meten vergelijken we de woordkeuze voor emotie-, ICT- en verkeersconcepten. Deze studie vormt zo een vervolgstudie van Geeraerts et al. (1999), waarin uniformiteitsgraden voor voetbal- en kledingtermen in 1950, 1970 en 1990 werden bestudeerd.

Methode

Deze studie beoogt op basis van empirische data te testen in hoeverre er lexicale convergentie is tussen Nederlands Nederlands en Belgisch Nederlands, zowel in de standaard variant als op het tussenniveau. Hiervoor baseren we ons op de uniformiteitsmaat voor onomasiologische variatie geïntroduceerd in Geeraerts et al. (1999), waarbij de verschillen in lexicaliseringsvoorkeur voor een gegeven concept in de twee regio's berekend worden. Bijvoorbeeld, Tabel 1 toont het concept **VRACHTWAGEN**, dat gelexicaliseerd kan worden door *camion*, *truck*, *vrachtauto* en *vrachtwagen*. De uniformiteitsmaat tussen Nederlands Nederlands en Belgisch Nederlands kan berekend worden door de kleinste relatieve waarde voor elke term op te tellen: voor **VRACHTWAGEN** is er $(0,12 + 12,38 + 0,96 + 73,51 =)$ 86,96% overlap.

VRACHTWAGEN	Ned.Ned.	%	Bel.Ned.	%
camion	5	0,12	104	0,77
truck	626	14,41	1.680	12,38
vrachtauto	520	11,97	130	0,96
vrachtwagen	3.194	73,51	11.658	85,9

Tabel 1: Lexicaliseringsvoorkeuren voor **VRACHTWAGEN** in kwaliteitskranten

Data en resultaten

Op basis van een corpus van meer dan 550 miljoen woorden bestaande uit Usenetberichten (online nieuwsgroepen), als materiaal geïntroduceerd in Grondelaers et al. 2001a, en kwaliteitskranten, passen we onomasiologische uniformiteitsmaatberekeningen toe op 80 concepten uit drie verschillende lexicale velden, namelijk emotie (bv. **BOOS**), ICT (bv. **LAPTOP**) en verkeer (bv. **VRACHTWAGEN**). Door zowel te kijken naar zelfstandige als bijvoeglijke naamwoorden, kunnen we de invloed bestuderen van de woordsoort. Bovendien onderzoeken we de impact van register door de convergentie in het krantenmateriaal te vergelijken met die in het Usenetmateriaal. Tot slot kunnen we de invloed van onder meer het lexicale veld bestuderen, door de vergelijking te maken met de resultaten van Zenner et al. (2012), waarin 149 persoonsaanduidende nomina bestudeerd werden, Grondelaers et al. (2001b), over inhoudswoorden en preposities, en Geeraerts et al. (1999).

Referenties

- Geeraerts, Dirk, Stefan Grondelaers, and Dirk Spielman. 1999. *Convergentie en divergentie in de Nederlandse woordenschat. Een onderzoek naar kleding- en voetbaltermen*. Amsterdam: Meertens Instituut.
- Geeraerts, Dirk. 2003. "Cultural models and linguistic standardization." In René Dirven, Frank Roslyn & Martin Pütz (eds.), *Cognitive Models in Language and Thought. Ideology, Metaphors and Meanings*, Berlin/New York: Mouton De Gruyter, p. 25–68.
- Grondelaers, Stefan, Dirk Geeraerts, Dirk Spielman & José Tummers. 2001a. "Lexical standardisation in internet conversations. Comparing Belgium and The Netherlands." In Josep M. Fontana, Louise McNally, M. Teresa Turell & Enric Vallduví (eds.), *Proceedings of the First International*

- Conference on Language Variation in Europe*, Barcelona: Universitat Pompeu Fabra, Institut Universitari de Lingüística Aplicada, Unitat de Investigació de Variació Lingüística, p. 90–100.
- Grondelaers, Stefan, Hilde Van Aken, Dirk Speelman & Dirk Geeraerts. 2001b. “Inhoudswoorden en preposities als standaardiseringsindicatoren. De diachrone en synchrone status van het Belgische Nederlands.” *Nederlandse Taalkunde* 6: 179–202.
- Zenner, Eline, Dirk Speelman & Dirk Geeraerts. 2012. “Cognitive Sociolinguistics meets loanword research: Measuring variation in the success of anglicisms in Dutch.” *Cognitive Linguistics* 23: 749–792.